LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Ajankohtaista raideliikenteen sääntelyssä

- raideliikenteen säädös- ja turvallisuusinfo 3.11.2026

Risto Saari, LVM

Sisältö

- Ajankohtaisia kansallisia säädöshankkeita
- EU-säädöshankkeet
  - Käsittelyssä olevat
  - Tulevat EU-säädöshankkeet
- Muuta

Väylälainsäädännön uudistamishanke

- Hallituksen esitys laeiksi ratalain ja liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain muuttamisesta ja niihin liittyviksi laeiksi on tarkoitus antaa eduskunnalle 5.11.2026.
  - HE-luonnos ollut kesällä lausuntokierroksella.
- Ratalakia esitetään uudistettavaksi niin, että hankeyhtiöiden suunnittelemia ja rakentamia ratoja kohdeltaisiin lainsäädännössä vastaavalla tavalla kuin Väyläviraston hallinnoimaa valtion rataverkkoa.
- Lakiesityskokonaisuuteen sisältyy myös raideliikennelain muuttamista koskeva lakiesitys, jolla pyritään siihen, että yksityisraiteiden osalta uuden ratalain ja raideliikennelain soveltamisala ja sen rajaukset olisivat mahdollisimman yhdenmukaisia (RLL 3 §).
- Lisäksi raideliikennelakiin sisällytettäisiin TEN-T-asetuksen edellyttämä uusi varautumissäännös (171 a §), joka koskisi kolmansien maiden yritysten osallistumista infrahankkeisiin ja varauduttaisiin ja suojauduttaisiin niistä turvallisuuteen ja yleiseen järjestykseen aiheutuviin riskeihin.
- Tavoitteena on, että eduskunta ehtisi hyväksyä lait ennen huhtikuun vaaleja ja ne voisivat tulla voimaan keväällä 2027.

Hallituksen esitys raideliikennelain ja liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta (1/2)

- Tehtäisiin viides muutos- ja tarkistuskierros vuoden 2019 alusta voimaan tulleeseen raideliikennelakiin (1302/2018).
  - Edelliset muutokset (mm. OSJD/GOST-kalusto ja kaupunkiraideliikenne) tulivat voimaan 1.4.2026.
- Ensisijaiset muutokset liittyvät EU:n ratakapasiteettiasetuksen (2026/1184) voimaantuloon 11.6.2026.
- EU:n ratakapasiteettiasetus on suoraan ja sellaisenaan sovellettava säädös ilman varsinaista kansallista täytäntöönpanoa, mutta nykyinen rautatiemarkkinadirektiiviin (2012/34/EU) kansallinen täytäntöönpanolainsäädäntö on kumottava raideliikennelain 17 luvusta samoin kuin valtioneuvoston asetus rautatieliikenteen aikataulukaudesta ja ratakapasiteetin jakamisesta (1308/2018).
- Ratakapasiteettiasetus edellyttää myös eräitä muita muutoksia mm. viranomaisjärjestelyihin, poikkeuksiin sekä viittauksia EU-asetukseen.

Hallituksen esitys raideliikennelain ja liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta (2/2)

- Samalla tehdään raideliikennelakiin ja liikenteen palveluista annettuun lakiin myös eräitä muita tarkennuksia ja muutoksia, jotka liittyvät mm. Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviin ja valvontarooliin, tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä ja varautumista.
- Hallituksen esitys on tarkoitus lähettää lausuntokierrokselle alkuvuodesta 2027 ja se annettaisiin uuden hallituksen toimesta eduskunnalle syksyllä 2027.
- EU:n ratakapasiteettiasetusta aletaan täysimääräisesti soveltaa 14.12.2030 alkavalla aikataulukaudella, joten lakien voimaantulokin olisi kaksiportainen:
  - Ratakapasiteettiasetuksen vuoksi kansalliset ratakapasiteetin jakamiseen liittyvät säännökset kumottaisiin vasta 14.12.2030 ja myös asetukseen liittyvät uudet säännökset tulisivat voimaan 14.12.2030.
  - Muut hallituksen esityksen mukaiset säännökset voisivat tulla voimaan pian sen jälkeen, kun eduskunnan hyväksyntä laeille on saatu eli keväällä 2028.
- Vaikka ratakapasiteettiasetusta täysimääräisesti aletaan soveltamaan vasta vuotta 2031 koskevalla aikataulukaudella, Väyläviraston on jo valmisteltava erinäisiä suunnitteluasiakirjoja asetuksen soveltamista varten.

EU:n matkustajapaketti

- Komissio antoi 13.5.2026 ehdotuksensa EU:n matkustajapaketiksi, joka sisältää kolme säädösehdotusta:
  - Rautatieliikenteen lipun myyntiä koskevan asetusehdotuksen;
  - Multimodaalisia varauksia koskevan asetusehdotuksen;
  - Matkustajien ja rautatieyritysten oikeuksia ja velvollisuuksia koskevan rautatievastuuasetuksen muuttamista koskevan asetusehdotuksen.
- Rautatiepalveluiden tarjoajia velvoitetaan tekemään sopimus lippujensa myynnistä halukkaan verkkolipunmyyntipalvelun kanssa.
- Säädetään edellytyksistä, joita tulisi noudattaa kaupallisissa sopimuksissa liikenteenharjoittajien ja liikenne- ja matkustajatietopalveluntarjoajien sekä yrityskäyttäjien välillä.
- Säädetään matkustajien oikeuksista liittyen useamman palveluntarjoajan myymiin matkaketjuja koskeviin lippuihin.
- Käsittely edennyt Irlannin EU-puheenjohtajakaudella ja tavoitteena ainakin osasta paketin säädöshankkeista saavuttaa neuvoston yleisnäkemys joulukuussa, mutta aika voi loppua kesken.
- EP:n ja neuvoston kantojen yhteensovittaminen vie aikaa,

EU:n ratakapasiteettiasetuksen nojalla annettavia säädöksiä

- EU:n ratakapasiteettiasetus sisältää valtuudet EU:n rataverkon haltijoille laatia yksityiskohtaisempia ohjeita ja menettelytapoja asetuksen soveltamista varten pääsääntöisesti vuoden 2027 aikana.
  - Rataverkon haltijoiden ja sidosryhmien koordinaatio, liikenteen hallinta, häiriön ja kriisin hallinta sekä suorituskyvyn hallinta.
- Jos komissio katsoo, että ENIM:n antama ohjeistus ei sellaisenaan riitä turvaamaan yhdenmukaista eurooppalaista viitekehystä, komissio voi antaa em. aihekokonaisuuksista sitovia täytäntöönpanosäädöksiä.
- Lisäksi komissio on valtuutettu uudistamaan ratakapasiteettiasetuksen 10 liitettä delegoiduilla säädöksillä.
- Valmistelu on jo käynnistynyt liitteeseen I sisältyvien kapasiteettirajoituksia koskevien määräaikojen uudistamiseksi ja täydentämiseksi.
- Säädös tarkoitus hyväksyä loppuvuodesta 2027.

Tulossa olevia EU-säädöksiä

- EU:n veturinkuljettaja-asetusehdotus olisi tarkoitus antaa vuoden 2027 ensimmäisellä vuosineljänneksellä ja se korvaisi nykyisen veturinkuljettajadirektiivin.
  - Tavoitteena sujuvoittaa erityisesti rajat ylittävää liikennettä parantamalla ammattikelpoisuuden tunnistamista (mm. kielitaitovaatimukset ja digitaaliset lupakirjat).
- ERA-asetuksen muuttamista koskeva asetusehdotus olisi myös tarkoitus antaa vuoden 2027 ensimmäisellä vuosineljänneksellä.
  - Tavoitteena on vahvistaa ERA:n roolia digitalisaatiossa ja yhteentoimivuudessa, turvallisuusviranomaisena sekä kansallisten sääntöjen monitoroinnissa (yhteentoimivuusesteiden näkökulmasta) ja rajat ylittävässä liikenteessä.
  - Myös ERA:n prosesseja on tarkoitus kehittää mm. automatisaatiota lisäämällä

Muuta

- Sotilaallista liikkuvuutta koskeva asetusehdotus EP:n ja neuvoston sovittelussa (trilogit).
- Valmistautuminen eduskuntavaalien jälkeiseen hallituskauteen.
- Valmistautuminen julkisen palveluvelvoitteen mukaisten rautatieliikenteen henkilöliikennepalvelujen uuteen sopimuskauteen 1.1.2031 alkavalla kaudella.
  - Palveluhankinnat kilpailutettava EU-lainsäädännön mukaisesti.
  - Traficomille siirtynyt toimivalta järjestää palvelut HSL-alueen ulkopuolella vuoden 2026 alusta.
  - Joulukuussa 2025 perustettu kalustoyhtiö.
- Digirata eli ERTMS-vaatimusten mukainen kulunvalvontajärjestelmä, mm. rahoitusvaraukset 2027 valtion talousarvioon hankkeen toteutusta varten.

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Kiitos!

Risto Saari, LVM, p. 040 82 98 132, risto.saari@gov.fi